

Kestävän riistatalouden arvon tulouttaminen Suomessa

1.2.2020-31.12.2021 | LOPPUJULKAISU

Esipuhe

Sorkkaeläinkantojen tiheys herättää kiivasta keskustelua niin maanomistajien, metsästäjien kuin palveluntuottajien välillä. Valkohäntäpeuran kannan kasvu ja sen aiheuttamat vahingot maa- ja metsätaloudelle sekä liikenteelle ovat leimanneet jo valmiiksi varsin värikästä keskustelua aiheesta, jossa riistan taloudellinen arvo ja sen osittainen tulouttaminen eri osapuolien eduksi on jäänyt lähes täysin huomioimatta. Aihe antaa runsaasti pohdittavaa eri näkökulmista; kuinka haittavai-
kutuksia kyetään kompensoimaan, voiko sorkkaeläinsaaaliista saada taloudellista tuottoa ja kuinka tämä toteutetaan läpinäkyvästi, reilusti ja eri osapuolia tyydyttävällä tavalla.

Sorkkaeläinsaaaliin taloudellisen hyödyntämisen motiivit liittyvät maanomistajien näkökulmas-
ta riistavahinkojen kompensointiin sekä pyrkimykseen löytää uusia tuottokanavia metsäpääomalle metsien monikäytön kautta. Metsästyseurat puolestaan haluavat varmistaa nykyaikaisen metsäs-
tysinfran sekä laadukkaan riistanhoidon jatkumisen metsästyalueilla, joka edellyttää metsästyseu-
roilta myös taloudellisia resursseja. Maaseudun elinvoimaisuuden ylläpito puolestaan vaatii ”uusien
kivien kääntämistä” tulolähteiden löytämiseksi. Riistasta toivotaan saatavan tuloja jo olemassa
olevan yritystoiminnan tukijalaksi sekä uuden yritystoiminnan käynnistäjäksi.

Kestävän riistatalouden arvon tulouttamisen hanke keskittyy riistan taloudellisen arvon mää-
rittelyyn valtakunnallisesti sekä aluetasolla, taloudellisen arvon tulouttamisen mahdollisuuksiin
sekä syntyvän tulon jakautumiseen eri osapuolille metsästykseseen liittyvää kustannussimulaatiota
hyödyntäen. Panoksensa hankkeen toimenpiteisiin ja tuotoksiin ovat tuoneet aiheesta kiinnos-
tuneet metsästäjät, maanomistajat sekä palveluntuottajat ympäri Suomea. Hanke on toteutettu
yhdessä Suomen riistakeskuksen kanssa maa- ja metsätalousministeriön rahoituksella.

Hankkeen toimenpiteet on rajattu koskemaan riistan tuottamaan taloudelliseen hyötynäkökul-
maan vahinkojen vastapainoksi.

Hankkeen toimenpiteistä on julkaistu 12 artikkelia alan lehdissä sekä eri sähköisissä viestin-
täkanavissa. Hankkeen julkaisuissa on pääsääntöisesti keskitytty viestimään riistan taloudellisen
arvon potentiaalia sekä sen jäsentämistä tuloksi eri osapuolet huomioon ottaen.

Keskustelu aiheen ympärillä on ollut hankkeen koko toiminta-ajan vilkasta. Lukuisissa ta-
paamisissa, keskusteluissa sekä yhteydenotoissa on käynyt selväksi, että aihe jakaa voimakkaasti
mielipiteitä. Isossa kuvassa sävy on ollut uteliaan positiivista, mutta aihe on herättänyt ymmärret-
tävästi myös uhkakuvia eri osapuolissa. Mitä enemmän riistan taloudellista hyödyntämistä kyetään
jäsentämään, sitä enemmän tietoisuus ja ymmärrys aiheen ympärillä kasvaa.

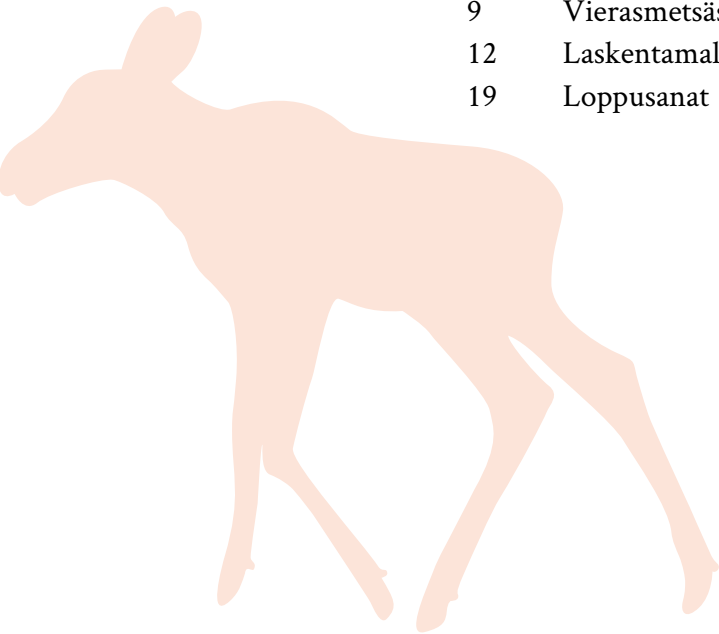
Riistan taloudellinen arvopotentiaali ja sen osittainen tulouttaminen maanomistajien, met-
sästysseurojen ja palveluntuottajien eduksi on kokonaisuus, joka tulisi huomioida keskustelussa
sorkkaeläinvahinkojen rinnalla tasapainottavana tekijänä niin valtakunnallisella kuin alueellisella
tasolla päätöksenteon ja toimenpiteiden muodossa.

*Projektipäällikkö Tommi Häyrynen (KTM),
Jyväskylän ammattikorkeakoulun liiketoimintayksikkö*

SISÄLLYSLUETTELO

- 2 Esipuhe
- 4 Saalismäärän ja arvon määrittäminen
- 9 Vierasmetsästyksen toteuttamismahdollisuuksien alueellinen arviointi
- 12 Laskentamallista tukea tulon jakamiseen
- 19 Loppusanat

JULKAISUN TIEDOT

Kirjoittajat:

Tommi Häyrynen

Aki Laaksonen

Mikael Wikström

Hanna Hauvala

Saalismäärän ja arvon määrittäminen

SUOMEN SORKKAELÄINSAALIS JA SEN ARVO 2019–20

Sorkkaeläimistä on ajoittain ja paikoitellen merkittäväkin haittaa esimerkiksi metsätaloudessa, mutta sorkkaeläinmetsästys tuottaa myös paljon sekä aineellisia että aineettomia hyötyjä.

Hirvikannan hoitosuunnitelman taustaosion mukaan, hirvenmetsästyksen kokonaisarvoon kuuluu liha-arvo ja virkistysarvo. Liha-arvon osuus hirvenmetsästyksen kokonaisarvosta on noin 40 % ja virkistysarvon noin 60 % (Aarnio & Härkönen 2007). Pohjois-Suomessa virkistysarvon osuuden oletetaan olevan pienempi kuin Etelä-Suomessa (Aarnio & Härkönen 2007). Näissä laskelmissa suhde on 40 % / 60 % koko maassa.

Hirvenlihan keskimääräinen arvo Suomessa oli noin 9,10 euroa / kg vuonna 2016 (Laine 2017). Valkohäntäpeuran keskimääräinen liha-arvo oli noin 7,70 euroa kilolta vuonna 2016 (Laine 2017). Hyvin pieni osa lihasta tulee kuitenkin myyntiin, joten tässä esitetyt arvot ovat laskennallisia.

Metsäkauriin, kuusipeuran, metsäpeuran ja villisian liha-arvoa ei ole selvitetty. Koska näitä lajeja on

paljon vähemmän Suomessa kuin hirviä ja valkohäntäpeuroja, voidaan olettaa niiden liha-arvon ja virkistysarvon olevan korkeampi kuin hirven ja valkohäntäpeuran. Näissä laskelmissa näiden lajien liha-arvona on käytetty 10,00 euroa / kg ja liha-arvon osuus kokonaisarvosta on laskelmissa 30 %.

Hirven, valkohäntäpeuran, kuusipeuran ja metsäpeuran pyyntiluvan saajan on ilmoitettava Suomen riistakeskukselle pyyntiluvan nojalla tapahtuneen metsästyksen tuloksesta seitsemän vuorokauden kuluessa pyyntiluvassa mainittujen eläinten tultua pyydystetyiksi taikka, jos eläimiä on jäänyt pyydystämättä, seitsemän vuorokauden kuluessa rauhoitusajan alkamisesta (Metsästysasetus 9§). Saaliiksi saadusta metsäkauriista ja villisiasta on tehtävä saalisilmoitus Suomen riistakeskukselle seitsemän vuorokauden kuluessa eläimen pyydystämi-

SORKKA- ELÄIMET 2019-2020	SAALIS		LIHA		LIHA-ARVO		VIRKISTYSARVO		KOKONAI SARVO	
	määrä, kpl	tiheys, kpl	määrä, kg	tiheys, kg	euroa	tiheys, €	euroa	tiheys, €	euroa	tiheys, €
	Etelä-Häme	13 970	17,23	634 075	782	5 268 425	6 496	8 007 054	9 873	13 275 478
Etelä-Savo	4 304	2,67	525 473	326	4 767 292	2 955	7 184 970	4 454	11 952 262	7 409
Kaakkois-Suomi	4 428	4,13	424 453	395	3 861 814	3 598	6 042 960	5 630	9 904 774	9 227
Kainuu	2 216	1,10	296 165	147	2 695 668	1 336	4 048 718	2 007	6 744 386	3 342
Keski-Suomi	5 381	3,47	591 552	381	5 363 698	3 458	8 118 276	5 234	13 481 974	8 692
Lappi	9 269	1,00	1 289 207	139	11 734 734	1 268	17 629 410	1 905	29 364 144	3 173
Oulu	6 743	1,85	796 325	218	7 254 703	1 989	10 957 496	3 005	18 212 199	4 994
Pohjanmaa	7 481	3,86	640 054	330	5 816 797	2 999	8 964 505	4 622	14 781 302	7 621
Pohjois-Häme	8 456	9,56	491 896	556	4 258 163	4 816	6 487 698	7 338	10 745 861	12 153
Pohjois-Karjala	1 826	1,03	264 418	149	2 409 171	1 358	3 641 208	2 052	6 050 379	3 409
Pohjois-Savo	3 525	2,14	445 325	271	4 052 514	2 464	6 099 471	3 709	10 151 985	6 173
Rannikko-Pohjanmaa	4 760	6,80	363 888	520	3 282 110	4 691	5 071 193	7 248	8 353 303	11 939
Satakunta	17 336	14,28	851 973	702	7 239 709	5 962	11 121 475	9 158	18 361 184	15 120
Uusimaa	14 610	14,86	668 196	679	5 625 553	5 720	8 684 986	8 831	14 310 539	14 552
Varsinais-Suomi	26 760	25,07	950 888	891	7 849 100	7 353	12 417 717	11 633	20 266 817	18 986
Suomi	131 065	4,34	9 233 888	306	81 479 451	2 700	124 477 137	4 125	205 956 587	6 825

Kuva 1 Riistakeskusaluekohtainen saalis ja sen arvo 2019-2020

sestä (Metsästysasetus 5a§). Suomen metsästettäviin sorkkaeläimiin kuuluu myös mufloni. Muflonin saalismäärästä ei ole tarkkaa tietoa, koska saaliin ilmoittaminen ei ole pakollista. Tästä syystä mufloni ei ole mukana näissä laskelmissa. Laskelmista puuttuu myös kaikki Ahvenanmaalla kaadetut sorkkaeläimet, koska Ahvenanmaa on riistanhallinnollisesti erillinen alue omalla metsästyslainsäädännöllään.

Saalisilmoituksen yhteydessä, metsästäjät ilmoittavat kaadettujen hirvien, valkohäntäpeurojen, kuusipeurojen ja metsäpeurojen teurastuspainot, joten tiedossa on eri alueiden teurastuspainot. Myös metsäkauriin ja villisian saalisilmoituksen yhteydessä ilmoitetaan saaliseläinten painotiedot, mutta nämä painot saattavat olla joko teurastuspaino, suolistuspaino tai elopaino. Järjestelmästä ole mahdollista saada selville, mikä näistä kolmesta painosta metsästäjä on ilmoittanut, joten metsäkauriin ja villisian osalta metsästäjien ilmoittamia painotietoja ei ole voitu käyttää. Näiden kahden lajien keskimääräiset painotiedot on tästä syystä haettu kirjallisuudesta.

SUOMEN SORKKAELÄINSAALIS JA SEN ARVO

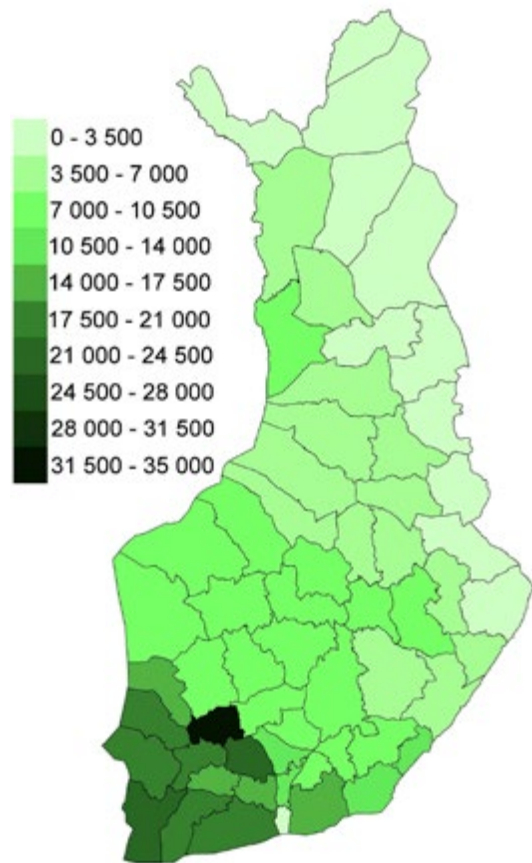
Metsästyskaudella 1.8.2019-31.7.2020 saatiin 131 065 sorkkaeläintä metsästyssaaliiksi Suomessa. Noin 46,1 % saalismäärästä oli valkohäntäpeuroja, noin 39,9 % hirviä, noin 13,1 % metsäkauriita, noin 0,7 % villisikoja, noin 0,1 % kuusipeuroja ja noin 0,01 % metsäpeuroja. Lihasta noin 75,5 % tuli hirvisaaliista, noin 21,6 % valkohäntäpeurasaaliista, noin 2,5 % metsäkaurissaaliista ja noin 0,4 % villisikasaaliista. Saaliin rakenne oli hirven ja valkohäntäpeuran osalta yleensä tasaisempi verrattuna muihin hirvieläimiin, elikkä saaliissa oli usein suurin piirtein saman verran aikuisia uroksia kuin aikuisia naaraita ja vasojen osuus saaliista oli usein riittävä kannan ikärakennetta ajatellen. Metsäkauris-, kuusipeura-, metsäpeura- ja villisikasaaliista hyvin suuri osuus oli aikuisia uroksia.

Koko Suomen sorkkaeläinsaaliin lihamäärä oli noin 9,2 miljoonaa kiloa ja saaliin laskennallinen liha-arvo oli noin 81,5 miljoonaa euroa. Metsäs-

HIRVITALOUSALUEKOHTAINEN SAALIS JA SEN ARVO

Hirvitalousaluetasolla suurin saalismäärä oli noin 48,1 kaadettua sorkkaeläintä tuhannelta maahehtaarilta ja suurin saatu lihamäärä oli noin 1 741 kiloa tuhannelta hehtaarilta. Tämän hirvitalousalueen laskennallinen liha-arvo oli noin 13 800 euroa / 1000 ha.

Metsästyksen laskennallinen virkistysarvio oli noin 20 900 euroa / 1000 ha ja metsästyksen laskennallinen kokonaisarvo oli noin 34 700 euroa / 1000 ha.

Kuva 2 Sorkkaeläinmetsästyksen hirvitalousaluekohtainen laskennallinen kokonaisarvo tuhatta hehtaaria kohti (€ / 1 000 ha). © MW 2020

tyksen laskennallinen virkistysarvo oli noin 124,5 miljoonaa euroa ja laskennallinen kokonaisarvo oli noin 206,0 miljoonaa euroa. Suomen keskimääräinen saalismäärä oli noin 4,3 sorkkaeläintä tuhannelta maahehtaarilta ja keskimääräinen lihamäärä oli noin 306 kiloa tuhannelta hehtaarilta. Koko maassa sorkkaeläinsaaliin laskennallinen liha-arvo oli keskimäärin 2 700 euroa / 1 000 ha, laskennallinen virkistysarvo oli noin 4 125 euroa / 1 000 ha ja laskennallinen kokonaisarvo noin 6 825 euroa / 1 000 ha.

Hirvenmetsästyksen laskennallinen kokonaisarvo oli noin 158,5 miljoonaa euroa. Valkohäntäpeuranmetsästyksen laskennallinen kokonaisarvo oli noin 38,4 miljoonaa euroa, metsäkauriinmetsästyksen noin 7,6 miljoonaa euroa, villisianmetsästyksen noin 1,2 miljoonaa euroa, kuusipeuranmetsästyksen noin 120 000 euroa ja metsäpeuranmetsästyksen noin 39 000 euroa.

RIISTAKESKUSALUEKOHTAINEN SAALIS JA SEN ARVO

Riistakeskusalueiden kesken oli suuria eroja. Riistakeskusaluetasolla suurin saalismäärä oli noin 25,1 kaadettua sorkkaeläintä tuhannelta maahehtaarilta ja suurin saatu lihamäärä oli noin 891 kiloa tuhannelta hehtaarilta. Tämän riistakeskusalueen laskennallinen liha-arvo oli noin 7 353 euroa / 1 000 ha. Metsästyksen laskennallinen virkistysarvo oli noin 11 633 euroa / 1 000 ha ja metsästyksen laskennallinen kokonaisarvo noin 18 986 euroa / 1 000 ha.

RIISTANHOITOYHDISTYSKOHTAINEN SAALIS JA SEN ARVO

Riistanhoitoyhdistystasolla suurin saalismäärä oli 74,2 kaadettua sorkkaeläintä tuhannelta maahehtaarilta ja suurin saatu lihamäärä oli noin 2 402 kiloa tuhannelta hehtaarilta. Tämän riistanhoitoyhdistyksen laskennallinen liha-arvo oli noin 18 892 euroa / 1 000 ha. Metsästyksen laskennallinen virkistysarvo

oli noin 28 433 euroa / 1 000 ha ja metsästyksen laskennallinen kokonaisarvo noin 47 325 euroa / 1 000 ha.

Riistanhoitoyhdistysten osuus, jossa metsästettiin hirviä vuonna 2019, kaikista Suomen riistanhoitoyhdistyksistä oli 99,3 %, ja näiden maapinta-ala oli noin 99,9 % Suomen maapinta-alasta. Tämän alueen keskimääräinen hirvisaalis oli 1,73 hirveä tuhannelta hehtaarilta ja näiden riistanhoitoyhdistysten mediaani oli 2,26 hirveä tuhannelta hehtaarilta.

Riistanhoitoyhdistysten osuus, jossa metsästettiin valkohäntäpeuroja vuonna 2019, kaikista Suomen riistanhoitoyhdistyksistä oli 64,6 %, ja näiden maapinta-ala oli noin 37,5 % Suomen maapinta-alasta. Tämän alueen keskimääräinen saalis oli 5,35 valkohäntäpeuraa tuhannelta hehtaarilta ja näiden riistanhoitoyhdistysten mediaani oli 1,16 valkohäntäpeuraa tuhannelta hehtaarilta.

Riistanhoitoyhdistysten osuus, jossa metsästettiin metsäkauriita vuonna 2019, kaikista Suomen riistanhoitoyhdistyksistä oli 93,9 %, ja näiden maapinta-ala oli noin 90,5 % Suomen maapinta-alasta. Tämän alueen keskimääräinen saalis oli 0,63 metsäkaurista tuhannelta hehtaarilta ja näiden riistanhoitoyhdistysten mediaani oli 0,62 metsäkaurista tuhannelta hehtaarilta.

Riistanhoitoyhdistysten osuus, jossa metsästettiin villisikoja vuonna 2019, kaikista Suomen riistanhoitoyhdistyksistä oli 33,3 %, ja näiden maapinta-ala oli noin 25,4 % Suomen maapinta-alasta. Tämän alueen keskimääräinen saalis oli 0,12 villisikaa tuhannelta hehtaarilta ja näiden riistanhoitoyhdistysten mediaani oli 0,03 villisikaa tuhannelta hehtaarilta.

Riistanhoitoyhdistysten osuus, jossa metsästettiin kuusipeuroja vuonna 2019, kaikista Suomen riistanhoitoyhdistyksistä oli 3,7 %, ja näiden maapinta-ala oli noin 1,5 % Suomen maapinta-alasta. Tämän alueen keskimääräinen saalis oli 0,28 kuusipeuraa tuhannelta hehtaarilta ja näiden riistanhoitoyhdistysten mediaani oli 0,11 kuusipeuraa tuhannelta hehtaarilta.

Riistanhoitoyhdistysten osuus, jossa metsästettiin metsäpeuroja vuonna 2019, kaikista Suomen riistanhoitoyhdistyksistä oli 3,1 %, ja näiden maapinta-ala oli noin 2,0 % Suomen maapinta-alasta. Tämän alueen keskimääräinen saalis oli 0,03 metsäpeuraa tuhannelta hehtaarilta ja näiden riistanhoitoyhdistysten mediaani oli 0,02 metsäpeuraa tuhannelta hehtaarilta.

TUTUSTU TARKEMMIN [AITOMAASEUTU-SIVUILLA.](#)

Vierasmetsästyksen toteuttamismahdollisuuksien alueellinen arviointi

Aluearviointimodulista tehtäessä on ollut tarkoituksena luoda riistatalouden metsästysaluekohtainen arviointityökalu, joka perustuu alueen kattavaan arviointiin riistan taloudellisen hyödyntämisen näkökulmasta.

Aluearviointimodulit on jaettu seitsemään osaan, jotka ovat alue, riistakanta, maasto, metsästysinfra, oheispalveluinfra, yhteistyö ja asiakaskokemus. Edellä mainitut osat sisältävät omat arvioitavat kohtansa ja arviointia tukevat dokumentit. Arvioitavien osien ja kohtien perusteella voidaan antaa faktaan perustuva arviointitulokset. Arvioinnissa pisteytetään eri asiat sekä arvioidaan käytettävissä olevien dokumenttien ajantasaisuus sekä käytettävyys. Kestävän riistatalouden arvontulouttaminen -hankkeen aikana moduleiden sisältöjä on kehitetty ja testattu maanomistajien ja metsästyseurojen kanssa.

Aluearviointimodulit ovat tarkoitettu pääasiallisesti ulkoiseen arviointiin, mutta niitä voidaan hyödyntää myös sisäisesti tai itsearviointina. Aluearvi-

ointimoduleja voidaan käyttää alueen, riistakannan ja palvelujen kehittämiseen. Moduleita voidaan myös hyödyntää riskien arvioinnissa. Aluearviointimoduleiden avulla voidaan kartoittaa riistan ja siihen liittyvän liiketoiminnan nykytila sekä nostaa esiin mahdolliset kehittämistarpeet.

LUOTETTAVUUS

Aluearviointimodulit on kehitetty ja testattu maanomistajien ja metsästyseurojen kanssa. Lisäksi mukana kehitystyössä ovat olleet mukana riista-alan eri toimijat. Kehitystyötä tehneiltä henkilöiltä löytyy ammatillista kokemusta kehitysprosesseista, arvonnäilytyksestä ja riista-alasta sen laajassa merkityksessä (perinteinen ja vierasmetsästys, kestävän metsästyksen periaatteet). Aluearviointimodulit on kehitetty ja otettu käyttöön puolueettoman Kestävän riistatalouden arvontulouttaminen -hankkeen toimesta. Hankkeen hallinnoijana ja päätoteuttajana on toiminut Jyväskylän ammattikorkeakoulun Liiketoimintayksikkö. Hankkeen on rahoittanut maa- ja metsätalousministeriö. Aluearviointimodulit on avoimesti kaikkien käytettävissä.

Aluearvioinnin moduleita on arvotettu ja painotettu riistan taloudellisen hyödyntämiseen liittyvien tärkeimpien kriteereiden mukaan, jotka ovat alue

Arvioinnissa alue ja riistakanta ovat kriittisimmät. Muut osat ovat näitä täydentäviä, tukevia tai kehittäviä.

ja riistakanta. Vastaavasti asiakaskokemuksella on arvioinnissa pienempi painoarvo, koska kokemus on aina yksilöllinen ja sitä myöten subjektiivinen eli se on vaikeasti arvioitavissa. Se on silti tärkeä osa kokonaisuutta, varsinkin kun puhutaan vierasmet-sästyksen toteutuksesta.

Aluearviointimoduliston lähtökohdat on luotu Riistatalouden liiketoimintamahdollisuuksien aktivointihankkeessa (2017). Kestävän riistatalouden arvon tulouttaminen -hankkeessa (2020–2021) modulit on tehty, testattu ja otettu käyttöön eri toimintaympäristöissä.

KÄYTETTÄVYYS

Ulkoisen arvioitsijan tulee tuntea riistatalouden toimiala, jotta hän ymmärtää arvioitavat asiat ja pystyy tekemään objektiivisen arvioinnin.

Aluearviointimodulit on jaettu seitsemään osa-alueeseen, jotka sisältävät ohjeistuksen ja arvioitavat asiat. Arvioitavat kohdat ovat minimoitu, mutta tuottavat riittävästi tietoa arvioinnin tueksi. Arvioinnissa alue ja riistakanta ovat kriittisimmät, joten näistä tulee aloittaa arvio. Muut osat ovat näitä täydentäviä, tukevia tai kehittäviä. Arviointia tehdessä on tärkeää kirjata tehdyt havainnot ja ottaa tarvittaessa valokuvia tukemaan arviota (asiakaskokemus, riistakanta).

Moduliston jokainen osa-alue arvioidaan erikseen käyttämällä kolmeportaista arviointiasteikkoa (toteutuu täysin, vaatii kehittämistä, ei toteudu). Seuraavassa arvioitavat osa-alueet tarkennettuna:

1 ALUE

Metsästysalueen osalta arvioinnin kohteena ovat alueen koko, sijainti, alueen saavutettavuus sekä muoto. Metsästysalueen tulee mahdollistaa kokonasa puolesta riittävän lupamäärän saamisen. Lisäksi käytännön metsästys on pystyttävä järjestämään sujuvasti. Sijainniltaan alueen on oltava helposti saavutettavissa kulkuyhteyksien ja siirtymisten näkökulmista. Yhteislupa-alueen käyttö myös kaupallisten metsästystapahtumien aikana luo paremmat edellytykset kokonaisuuden toteuttamiseksi. Alueen muodon arvioinnissa otetaan kantaa puolestaan metsästysalueen muodon (kapea, leveä) lisäksi maa-alueiden yhtenäisyyteen, joita on lupa käyttää metsästystapahtumissa. Todetut asiat vahvistetaan tarkoituksenmukaisia dokumentteja hyväksikäyttämällä alueeseen tutustumisen lisäksi.

2 RIISTAKANTA

Riistakannan arvioinnissa keskitytään alueen lajiston lisäksi todentamaan metsästettävän lajin määrää sekä laatua. Tiheyden lisäksi metsästettävää kantaa

arvioidaan niin ikäjakauman, naaras-urosjakauman kuin kestävän ja eettisen metsästyksen periaatteiden näkökulmista. Erityishuomio keskitetään normaalin ”metsästysseurametsästyksen” ja vierasmetsästyksen yhteensovittamiseen riistakannan hyvinvoinnin näkökulmasta. Arvioinnin kohteena on myös alueella toteutettava riistanhoito, joka luo osin perustan kannan verotukselle pitkällä tähtäimellä. Samoin kuin alueen koon arvioinnin osalta edellä mainitut asiat todennetaan tarkoitukseen soveltuvien dokumenttien avulla. Näihin kuuluvat riistanhoitosuunnitelma ja sen toteuttaminen, riistalaskennat, riistan seuranta, verotussuunnitelma ja kaatotilastot.

3 MAASTO

Maaston osalta arvioinnin kohteena ovat alueen metsäkuvio, metsätyyppi, maatalousmaan tyyppi sekä alueen korkeuserot. Erityisenä painopisteenä on riistan elinympäristön monimuotoisuuden arviointi, jossa tarkastellaan riistan ruokailualueita kesä- ja talviravinnon osalta, suoja- ja makuupaikkojen määrää ja laatua sekä metsästyksen teknisiä toteuttamismahdollisuuksia passipaikkojen ja mahdollisten korkeuserojen näkökulmista.

4 METSÄSTYSINFRA

Tässä osiossa arvioidaan alueen tiestöä, passipaikkoja, riistankäsittelytiloja sekä ruhojen siirtoon liittyviä seikkoja. Tiestöä ja passipaikkoja arvioidaan alueella liikkumisen ja turvallisuuden näkökulmista. Riistankäsittelytilojen käytettävyyttä, laatua ja saavutettavuutta arvioidaan niin ikään suhteessa metsästettävään riistalajiin. Osiossa huomioidaan myös liikkumista rajoittavat tekijät metsästyksen sujuvuuden ja nopeiden siirtymisten osalta.

5 OHEISPALVELUINFRA

Oheispalvelujen arvioinnin kohteena ovat metsästystapahtumassa tarvittavat oheispalvelut, joita ovat majoitus- ja ruokapalvelut, kuljetuksiin liittyvät palvelut sekä muut mahdolliset palvelut, jotka tuovat lisäarvoa asiakkaille. Tällaisia voivat olla mm. metsäkirkko, trofeenäyttely, metsästysmuseum, riistaruokia valmistava toimija, ampumarata yms. Oheispalveluja arvioidaan aina suhteessa asiakasryhmään, erityyppi-

sillä asiakkailta on eri odotukset esimerkiksi palvelujen laadun osalta.

6 YHTEISTYÖ

Koska metsästystapahtumien onnistunut toteuttaminen edellyttää yhteistä tahtotilaa niin maanomistajien, metsästysseuran kuin palveluntuottajienkin puolelta on ensisijaisen tärkeää, että tämä yhteisymmärrys on todettu. Tämä ei tarkoita jokaiseen sivuääneen reagoimista, vaan yhteisen näkymän luomista, jossa kaikki ymmärtävät samalla tavalla mitä ollaan tekemässä ja millä ehdoilla. Arvioinnin kohteena ovat mm. päätöksenteon yhtenäisyys, yhteislupa-alueen käyttö sekä valmius pitkäaikaiseen yhteistyöhön kaikkien osapuolien ollessa tyytyväisiä toimenpiteisiin. Useasti metsästysalueella joudutaan tekemään investointeja esimerkiksi riistakannan hoitotoimenpiteiden tai metsästysinfran osalta. On selvää, ettei investointien tekeminen kertaluonteisesti ja lyhyellä aikavälillä ole perusteltua monessaakaan tapauksessa.

7 ASIAKASKOKEMUS

Asiakaskokemuksen osiossa arvioidaan edellä mainittuja osa-alueita asiakkaan näkökulmasta. Alueen osalta arvioidaan mm. yleisilmettä, luonnonmukaisuutta sekä sitä kuinka hyvin alue vastaa asiakkaan ennako-odotuksiin. Riistakannan osalta arvioidaan metsästystilanteiden syntymistä ja kokonaismielikuvaa, joka asiakkaalle syntyy riistan kohtaamisesta. Myös oheispalveluinfran ja itse palvelun laadun merkitys korostuu tässä osiossa.

Aluearviointimoduliston tarkoitus on jäsentää riistan taloudellisen hyödyntämisen edellytyksiä ja madaltaa toiminnan aloittamisen kynnyksiä. Jos toteuttamismahdollisuudet ovat olemassa, pystytään tämän jälkeen arvioimaan riistan taloudellista arvoa huomioimalla lupamäärät ja metsästettävien eläinten laadulliset ominaisuudet.

Tätä Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Suomen riistakeskuksen kehitystyötä on rahoittanut maa- ja metsätalousministeriö Kestävän riistatalouden arvon tulouttaminen -hankkeessa.

Laskentamallista tukea tulon jakamiseen

Jyväskylän ammattikorkeakoulun Kestävän riistatalouden hankkeen osana on tarkoitus luoda Excel-pohjainen laskentamalli, jolla pyritään tarkastelemaan riistan arvon tulouttamista. Laskentamallin tavoitteeksi on määritelty käytännöllinen työkalu, jolla voidaan selvittää laskennalliset jakoperusteet alueellisen riistan arvon tulouttamisesta eri toimijoille; metsästysseuroille ja maanomistajille.

Laskentamallin tarkoituksena on tuoda läpinäkyvästi esille riistaan liittyvät taloudelliset hyödyt ja hyötyjen aikaansaamiseksi aiheutuneet kustannukset. Laskentamallin tuottamaa tietoa voidaan hyödyntää metsästysseurojen ja maanomistajien riistanhoitoon ja riistakantojen ylläpitoon liittyvien kustannusten ja käytetyn ajan (työpanos) sekä riistaan liittyvien taloudellisten hyötyjen väliseen vuoropuheluun. Laskentamallin lopputuloksena muodostuu siis laskennallinen näkemys, miten käytetyt panokset sekä niihin liittyvät kustannukset jakautuvat ja millaista laskennallista hyötyä eri toimijat voisivat saada.

Laskentamallissa tarkastellaan alueellisen riistan euromääräistä arvoa, joka on edelleen jaettu laskennalliseen liha-arvoon, elämysarvoon sekä näiden kahden yhteenlaskettuun kokonaisarvoon. Käytettyjen lupien määrä suhteutetaan alueen lupien määrään ja tämä huomioidaan laskelmissa. Liha-arvon pohjaksi otetaan keskimääräinen lihan ulosmyyntihinta (€/kg) ja keskimääräinen luullinen lihapaino (kg). Jyväskylän ammattikorkeakoulun laskelmissa käyttämät ulosmyyntihinnat ovat peuralle 7,70 €/kg ja hirvelle 9,10 €/kg. Laskennallisen kokonaisarvon pohjaksi on määritetty prosentuaaliset osuudet liha-arvolle (40%) ja elämysarvolle (60%).

Jotta laskennallisesta kokonaisarvosta päästäisiin toimijoille tuloutettavaan euromääräisiin osuuksiin,

mallissa käytetään ensimmäisen tason jakoperusteena tuloutettavaa osuutta laskennallisesta kokonaisarvosta. Tälle on määritelty prosentuaaliseksi osuudeksi 20%, eli tuloutettava osuus on kyseinen prosenttiosuus laskennallisesta kokonaisarvosta. Lähtökohtaisesti tämä arvo on määritelty 20%:iin, mutta arvon voi muuttaa laskentamallissa. Tämän jälkeen tuloutettavasta osuudesta otetaan pois riistan osuus tuloutettavasta arvosta, jolle on määritelty prosenttiosuudeksi 20%. Tämä on niin kutsuttu ”palautetaan riistalle” -osuus. Alla oleva kuvio havainnollistaa tuloutettavan osuuden laskentaa.

ARVON JAKAMINEN: YKSILÖITYIEN KUSTANNUSTEN MALLI

1. ALUEEN TIEDOT

MUUTTUJAT	HIRVI	PEURA
Lupien määrä (kpl)	20	130
Käytetyt luvat (kpl)	20	130
Liha-arvon osuus	40 %	40 %
Elämysarvon osuus	60 %	60 %
Liha ulosmyyntihinta	9,10 €/kg	7,70 €/kg
Luullinen lihapaino*	172,3 kg	44,4 kg
Laskennallinen liha-arvo	31 359 €	44 444 €
Laskennallinen elämysarvo	47 038 €	66 667 €
Laskennallinen kokonaisarvo	78 397 €	111 111 €
MUUTTUJAT	YHTEENSÄ	
Laskennallinen liha-arvo	75 803 €	
Laskennallinen elämysarvo	113 705 €	
Laskennallinen kokonaisarvo	189 508 €	

* Lähde: Sorikkaeläinsäälis ja sen arvo 2019-2020. Riistakeskus, Wikström

3. YKSILÖIDYT KUSTANNUKSET

TOIMIJA	JAKO-OSUUS KUSTANNUKSISTA	KUSTANNUKSET	JAKOSUHDE TULOUTETTAVAKSI	TULOUTUS	RIISTAKANTOJEN HYVINVOINTIIN PALAUTETTAVA OSUUS
Metsästysseura	20 %	25 077 €	73 %	27 814 €	5 563 €
Maanomistaja	100 %	9 095 €	27 %	10 088 €	2 018 €
Yhteensä		34 172 €	100 %	37 902 €	7 580 €

2. ARVON JAKAMINEN

MUUTTUJAT	YHTEENSÄ
Laskennallinen kokonaisarvo	189 508 €
Tuloutettava osuus laskennallisesta kokonaisarvosta	20 %
Tuloutettava osuus	37 902 €
Riistakantojen hyvinvointiin palautettava osuus	20%
Riistakantojen hyvinvointiin palautettava osuus	7 580 €

Tämä osuus jaetaan toimijoille yksilöityjen aiheutuneiden kustannusten perusteella

HUOM. Riistakantojen hyvinvointiin palautettava osuus sisältyy tuloutettavaan määrään

Yksilöityjen kustannusten pohjaksi kultakin alueen toimijalta kerätään euromääräistä kustannustietoa, jota hyödynnetään toimijakohtaisen tuloutettavan osuuden laskennan pohjaksi. Kustannusten osalta tarkoituksena on selvittää tiettyyn alueeseen

kohdistuva panos, jonka kukin toimija on uhrannut riistanhoidollisesta näkökulmasta. Toimijoilta kerättävät kustannukset luokitellaan kahteen pääryhmään: materiaalit ja tarvikkeet sekä työ. Molempiin pääluokkiin on laskentamallissa laadittu valmiiksi

toimijalle riistanhoidosta luontaisesti aiheutuvia kustannuslajeja (esim. vuokrat, polttoaineet, kalusto, kaatoluvat jne.) joita voidaan hyödyntää yksilöityjen kustannusten erittelyn pohjaksi ja tiedon keräämistä helpottamaan. Mahdolliset palveluntuottajan kustannukset sisällytetään metsästysseuran kustannuksiin.

Tuloutettavan osuuden toimijakohtaisen jaon perusteena toimivat siis toimijoiden kustannukset yhteensä. Tässä huomioidaan metsästysseurojen osalta 20% heidän kustannuksistaan ja maanomistajien osalta 100% kustannuksista. Syy, miksi metsästysseurat voivat hyödyntää 20% kokonaiskustannuksistaan tuloutettavan osuuden pohjaksi perustuu

LASKENTAMALLIN KÄYTTÖOHJEET

1 PERUSTIEDOT

Perustietojen syöttämisen tarkoituksena on antaa kokonaiskuva alueellisen tarkastelun kohdealueen laskennallisesta riistan kokonaisarvosta. Tarkastelu tuottaa myös tiedon kohdealueen laskennallisesta liha-arvosta sekä elämysarvosta. Laskennalliset arvot (kokonaisarvo, liha-arvo ja elämysarvo) toimivat pohjana riistan arvon tulouttamiselle ja jakamiselle. Tarkemmat jaettavat laskennalliset arvot määritellään kohdealueen toimijoilta kerättyjen yksilöityjen kustannusten mallin mukaisesti, jossa metsästykseseen liittyvät kustannukset suhteutetaan tuloutettavaan riistan arvoon.

Perustietojen osalta tulee simulaatioon täyttää seuraavat kohdat: **kohde, metsästysalueen pinta-ala, lupien määrä ja käytettyjen lupien määrä.** Nämä arvot ja määreet syötetään simulaatiossa valkoiisiin soluihin.

Esimerkkikuviossa on metsästyspinta-alaltaan 6 000:n hehtaarin alue, jolle on myönnetty kaksikymmentä (20) kaatolupaa hirvälle ja satakolmekymmentä (130) kaatolupaa peuralle. Esimerkissä kaikki luvat on käytetty eli lupien käytöstä on 100 %. Liha-arvon pohjaksi otetaan keskimääräinen lihan ulosmyyntihinta (€/kg) ja keskimääräinen luullinen lihapaino (kg). Jyväskylän ammattikorkeakoulun laskelmissa käyttämät ulosmyyntihinnat ovat peuralle 7,70 €/kg ja hirvälle 9,10 €/kg. Laskennallisen kokonaisarvon pohjaksi on määritetty prosentuaaliset osuudet liha-arvolle (40%) ja elämysarvolle (60%). Keskimääräisen luullisen lihapainon määrä (kg/lupa) on tarkistettu Riistakeskukselta vuoden 2020 joulukuussa.

Simulaatiossa käytettävät laskentakaavat riistan arvoille

siihen, että 80% sorkkaeläinsaaaliista saadusta hyödyistä tulee metsästysseuran omaan käyttöön. Tällä tavalla pyritään tasoittamaan eri toimijoiden panos-tuotossuhdetta

Laskentamallin tuottama tieto oli pilottiin osallistuneiden seurojen ja maanomistajien mielestä silmiä avaavaa ja toi läpinäkyvyyttä eri toimijoille heidän kustannuksistaan ja käytetyistä työpanoksista. Kannustamme toimijoita tutustumaan laskentamalliin ja täyttämään tietoja oman seuran tai maanomistajan näkökulmasta. Pääset tarkastelemaan laskentamallia tarkemmin [aitomaaseutu-sivustolla](#).

(esimerkin tiedon):

- **Laskennallinen liha-arvo** (= Käytetyt luvat x Keskim. lihan ulosmyyntihinta x Keskim. luullinen lihapaino)
- **Laskennallinen elämysarvo** (= Laskennallinen kokonaisarvo € x Elämysarvon osuus-%)
- **Laskennallinen kokonaisarvo** (= Laskennallinen liha-arvo € / [100% - Elämysarvon osuus-%])

PERUSTIEDOT			
Kohde	Alueen nimi		
Metsästysalueen pinta-ala	6 000 ha		
	Hirvi	Peura	
Lupien määrä	20 kpl	130 kpl	
Käytetyt luvat	20 kpl	130 kpl	
Lupien käytöstä	100 %	100 %	
Liha-arvon osuus	40 %	40 %	
Elämysarvon osuus	60 %	60 %	
Keskimääräinen lihan ulosmyyntihinta	9,10 €/kg	7,70 €/kg	
Keskimääräinen luullinen lihapaino	172,3 kg	44,4 kg	Yhteensä
Laskennallinen liha-arvo	31 359 €	44 444 €	75 803 €
Laskennallinen elämysarvo	47 038 €	66 667 €	113 705 €
Laskennallinen kokonaisarvo	78 397 €	111 111 €	189 508 €
LASKENNAN POHJAKSI			
Lihan määrä	6 968 080 kg	1 994 853 kg	
Saaliin määrä	52 302 kpl	60 472 kpl	
Metsästyskausi 2019-2020	172,3 kg/kpl	44,4 kg/kpl	
Lähde: Sorkkaeläinsaaali ja sen arvo 2019-2020. Riistakeskus, Wikström.			

2 KUSTANNUSTEN SYÖTTÖSIVU MATERIAALIT JA TARVIKKEET (METSÄSTYSSEURA)

Jotta yksilöityjen kustannusten malli toteutuisi aluetarkastelun osana, tulee käyttäjän täyttää kustannukset ja eritellä ne materiaaleihin ja tarvikkeisiin sekä työn osuuteen. Kustan-

nusten pääluokat ovat siis 1) materiaalit ja tarvikkeet ja 2) työ. Tällä välilehdellä "vapaa kentät" ovat merkitty sinisellä fontilla ja ne ovat vapaasti muokattavissa eikä tekstiä ole rajoitettu.

- **Asiakohta 1:** Kustannusten täyttösivulla sarake [Materiaalit ja tarvikkeet] on ns. "vapaa kenttä", johon täyttävä voi kirjata vapaamuotoisesti ja tarkentaa millaisesta asiasta on kyse.
- **Asiakohta 2:** Sarake [Kategoria] perustuu ennalta määritelyyn kategorialistaan. Tämän sarakkeen täyttö perustuu alavetovalikkoon, josta tietojen syöttäjä valitsee sen kategorian, johon sarakkeessa [Materiaalit ja tarvikkeet] vapaasti kirjoitettu asia liittyy. Käyttäjä voi kirjata useita yksilöityjä kustannuslajeja kategorian alle eikä määrää ole rajoitettu.
- **Asiakohta 3:** Seuraavissa sarakkeissa määritellään rahallinen arvo kullekin yksilöidylle kustannukselle. Täyttävä voi syöttää euromääräisen yksikkökustannuksen, siihen liittyvän yksikön (esim. kpl, kg, m jne.), määrän sekä myös riistanhoitoon liittyvän %-leikkurin. Leikkurilla tarkennetaan, kuinka paljon kyseisestä kustannuksesta kuuluu yleiseen riistanhoitoon ja huomioidaan kustannusten laskennassa. Jos esimerkiksi kyseessä olevasta kustannuksesta kaikki voidaan katsoa liittyvän riistanhoitoon ja ylläpitoon (aiheuttamisperiaate), niin silloin tähän sarakkeeseen syötetään 100%. Muussa tapauksessa tarkennetaan oikea prosentuaalinen osuus. *Lähtökohtaisesti tämän leikkurin arvo on 100%.*

3 KUSTANNUSTEN SYÖTTÖSIVU TYÖ (METSÄSTYSSEURA)

Jotta yksilöityjen kustannusten malli toteutuisi aluetarkastelun osana, tulee käyttäjän täyttää kustannukset ja eritellä ne materiaaleihin ja tarvikkeisiin sekä työn osuuteen. Kustannusten pääluokat ovat siis 1) materiaalit ja tarvikkeet ja 2) työ. **Tällä välilehdellä "vapaa kentät" ovat merkitty sinisellä fontilla ja ne ovat vapaasti muokattavissa eikä tekstiä ole rajoitettu.**

- **Asiakohta 1:** Kustannusten täyttösivulla sarake [Työ] on ns. "vapaa kenttä", johon täyttävä voi kirjata vapaamuotoisesti ja tarkentaa millaisesta asiasta on kyse.
- **Asiakohta 2:** Sarake [Kategoria] perustuu ennalta määritelyyn kategorialistaan. Tämän sarakkeen täyttö perustuu alavetovalikkoon, josta tietojen syöttäjä valitsee sen kategorian, johon sarakkeessa [Työ] vapaasti kirjoitettu asia liittyy. Käyttäjä voi kirjata useita yksilöityjä kustannuslajeja kategorian alle eikä määrää ole rajoitettu.
- **Asiakohta 3:** Sarakkeeseen [Aika (h)] tulee kirjoittaa työsuorituksen käytetty aika puolen tunnin tarkkuudella. Metsästyksen liittyvät metsästyseuran tuntimäärät löytyvät Oma riista -palvelusta. *Tuntihinnan määrä on lähtökohtaisesti 15,00 €/h työlle (ELY:n hyväksymät talkootyötuntikustannukset).*
- **Asiakohta 4:** Seuraavassa sarakkeessa määritellään riistanhoitoon liittyvän %-leikkurin. Leikkurilla tarkennetaan, kuinka paljon kyseisestä kustannuksesta kuuluu yleiseen riistanhoitoon ja huomioidaan kustannusten

METSÄSTYSSEURA		19 935,00					
Materiaalit ja tarvikkeet	Kategoria	ä EUR	Yksikkö	Määrä	EUR	Leikkuri	EUR
1 Ratavuokrat	ampumaharjoittelu ja ampumakokeet	500,00	kpl	1,0	500,00	100 %	500,00
2 Patruunat	aseet ja asotarvikkeet	200,00	rasia	1,0	200,00	100 %	200,00
3 Lahtivajan ja taukotuvan energia ja siivous	energia	300,00	kpl	1,0	300,00	100 %	300,00
4 Hallintokulut	hallintokulut	450,00	kpl	1,0	450,00	100 %	450,00
5 Laavun vuotuinen poisto	investoinnit	0,00	kpl	1,0	0,00	100 %	0,00
6 Lihankäsittelytilan vuotuinen poisto	investoinnit	1 000,00	kpl	1,0	1 000,00	100 %	1 000,00
7 Metsästyseuran jäsenmaksut	jäsenmaksut	1 200,00	kpl	1,0	1 200,00	100 %	1 200,00
8 Kaatoluvat (hirvi)	kaatoluvat (normaali metsästys)	75,00	kpl	20,0	1 500,00	100 %	1 500,00
9 Kaatoluvat (peura)	kaatoluvat (normaali metsästys)	17,00	kpl	130,0	2 210,00	100 %	2 210,00
10 Vakuuskone	kalusto	1 000,00	kpl	1,0	1 000,00	100 %	1 000,00
11 Koirien varusteet ja tarvikkeet	koirien kulut (varusteet)	1 500,00	kpl	3,0	4 500,00	100 %	4 500,00
12 Koirien ylläpito	koirien kulut (vuokrat, ylläpito)	800,00	kpl	3,0	2 400,00	100 %	2 400,00
13 Lihanleikkukurssi	koulutus	540,00	kpl	1,0	540,00	100 %	540,00
14 Hirvitomi	metsästysinfran ylläpito	950,00	kpl	1,0	950,00	100 %	950,00
15 Kyttäyskoppeli	metsästysinfran ylläpito	710,00	kpl	1,0	710,00	100 %	710,00
16 Merkkinauha	metsästysinfran ylläpito	0,00	kpl	1,0	0,00	100 %	0,00
17 Sepeli	metsästysinfran ylläpito	300,00	kpl	1,0	300,00	100 %	300,00
18 Karttapohjat	muu materiaali	175,00	kpl	1,0	175,00	100 %	175,00
19 Peijaiskulut	peijaiskulut	1 100,00	kpl	1,0	1 100,00	100 %	1 100,00
20 Polttoaineet	polttoaineet	900,00	kpl	1,0	900,00	100 %	900,00
21 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00			0,00	0 %	0,00
22 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00			0,00	0 %	0,00
23 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00			0,00	0 %	0,00
24 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00			0,00	0 %	0,00
25 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00			0,00	0 %	0,00

Tuntihinta: 15,00 €/h
Lähde: ELY:n hyväksymät talkooyötyöntekijäkustannukset

HUOM: Sinisellä kirjaimella olevat kohdat ovat vapaasti syötettäviä kenttiä.

METSÄSTYSSEURA						105 450,00
Työ	Kategoria	Aika (h)	EUR	%	EUR	
1 Metsästy	(työ) normaali metsästy	6 500,0	97 500,0	100 %	97 500,00	
2 Koulutus	(työ) koulutus	40,0	600,0	100 %	600,00	
3 SHVA	(työ) SHVA	20,0	300,0	100 %	300,00	
4 Saalin käsittely	(työ) saalin käsittely	270,0	4 050,0	100 %	4 050,00	
5 Riistanhoito	(työ) riistanhoito ja elinympäristöjen ylläpito	200,0	3 000,0	100 %	3 000,00	
6 Varainhankinta	(työ) varainhankinta	0,0	0,0	0 %	0,00	
7 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	0,0	0 %	0,00	
8 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	0,0	0 %	0,00	
9 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	0,0	0 %	0,00	
10 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	0,0	0 %	0,00	
11 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	0,0	0 %	0,00	
12 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	0,0	0 %	0,00	
13 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	0,0	0 %	0,00	
14 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	0,0	0 %	0,00	
15 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	0,0	0 %	0,00	
16 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	0,0	0 %	0,00	
17 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	0,0	0 %	0,00	
18 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	0,0	0 %	0,00	
19 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	0,0	0 %	0,00	
20 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	0,0	0 %	0,00	

Jos esimerkiksi kyseessä olevasta kustannuksesta kaikki voidaan katsoa liittyvän riistanhoitoon ja ylläpitoon (aiheuttamisperiaate), niin silloin tähän sarakkeeseen syötetään 100%. Muussa tapauksessa tarkennetaan oikea prosentuaalinen osuus. *Lähtökohtaisesti tämän leikkurin arvo on 100%.*

4 KUSTANNUSTEN SYÖTTÖSIVU MATERIAALIT JA TARVIKKEET (MAANOMISTAJA)

Jotta yksilöityjen kustannusten malli toteutuisi aluetarkastelun osana, tulee käyttäjän täyttää kustannukset ja eritellä ne materiaaleihin ja tarvikkeisiin sekä työn osuuteen. Kustannusten pääluokat ovat siis 1) materiaalit ja tarvikkeet ja 2) työ. Tällä välilehdellä **"vapaat kentät" ovat merkitty sinisellä fontilla ja ne ovat vapaasti muokattavissa eikä tekstiä ole rajoitettu.**

aalit ja tarvikkeet] on ns. "vapaa kenttä", johon täyttävä voi kirjata vapaamuotoisesti ja tarkentaa millaisesta asiasta on kyse.

- **Asiakohta 3:** Sarake [Kategoria] perustuu ennalta määritelyyn kategorialistaan. Tämän sarakkeen täyttö perustuu alasvetovalikkoon, josta tietojen syöttäjä valitsee sen kategorian, johon sarakkeessa [Materiaalit ja tarvikkeet] vapaasti kirjoitettu asia liittyy. Käyttäjä voi kirjata useita yksilöityjä kustannuslajeja kategorian alle eikä määrää ole rajoitettu.
- **Asiakohta 4:** Seuraavissa sarakkeissa määritellään rahallinen arvo kullekin yksilöidylle kustannukselle. Täyttävä voi syöttää euromääräisen yksikkökustannuksen, siihen liittyvän yksikön (esim. kpl, kg, m jne.), määrän ja skaalaimen. Tämä alasvetovalikosta valittava **skaalain** määrittelee, kuinka paljon ko. maanomistajan pinta-alasta huomioi-

MAANOMISTAJA		Alueen pinta-ala	6 000	ha	Skaalain	0,00			
Kustannusten syöttösivu		Metsäpinta-ala	100 %	pinta-alasta	Skaalain 1	8,57	Maanomistajan pinta-ala / Alueen pinta-ala		
		Riistapellon pinta-ala	5,0	ha	Skaalain 2	1,00	Maanomistajan pinta-ala / Maanomistajan pinta-ala		
		Maanomistajan pinta-ala	700	ha					
MAANOMISTAJA		HUOM: Sinisellä kirjaimella olevat kentät ovat vapaasti muokattavissa.							6 174,29
Materiaalit ja tarvikkeet	Kategoria	a EUR	Yksikkö	Määrä	Skaalain	EUR	Leikkaus	EUR	
1 Siemenet	riistapellon materiaalit ja tarvikkeet	99,00	ha	5,0	1,00	495,00	100 %	495,00	
2 Äänälanta	riistapellon materiaalit ja tarvikkeet	83,00	ha	5,0	1,00	415,00	100 %	415,00	
3 Ruiskutusaineet	riistapellon materiaalit ja tarvikkeet	35,00	ha	5,0	1,00	175,00	100 %	175,00	
4 Hirvielävähingot	hirvielävähingot	0,20	ha	6 000,0	1,00	1 200,00	100 %	1 200,00	
5 Sora	metsästyssalveen tiestönhoidon materiaalit ja tarvikkeet	10,00	tonni	40,0	8,57	3 428,57	75 %	514,29	
6 Salajapuvet	metsästyssalveen tiestönhoidon materiaalit ja tarvikkeet	890,00	kpl	1,0	8,57	8 142,86	75 %	1 221,43	
7 Kankaat	metsästyssalveen tiestönhoidon materiaalit ja tarvikkeet	310,00	kpl	1,0	8,57	2 657,14	75 %	398,57	
8 Runnut	metsästyssalveen tiestönhoidon materiaalit ja tarvikkeet	525,00	kpl	1,0	8,57	4 500,00	75 %	675,00	
9 Tiemaksut	yksityistiemaksut	140,00	€/km	4,5	8,57	5 400,00	20 %	1 080,00	
10 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00		0,0	0,00	0,00	0 %	0,00	
11 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00		0,0	0,00	0,00	0 %	0,00	
12 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00		0,0	0,00	0,00	0 %	0,00	
13 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00		0,0	0,00	0,00	0 %	0,00	
14 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00		0,0	0,00	0,00	0 %	0,00	
15 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00		0,0	0,00	0,00	0 %	0,00	
16 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00		0,0	0,00	0,00	0 %	0,00	
17 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00		0,0	0,00	0,00	0 %	0,00	
18 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00		0,0	0,00	0,00	0 %	0,00	
19 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00		0,0	0,00	0,00	0 %	0,00	
20 Kirjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,00		0,0	0,00	0,00	0 %	0,00	

- **Asiakohta 1:** Aluksi käyttäjän tulee syöttää tiedot ko. alueen pinta-aloista sinisellä pohjallavärillä merkittyihin soluihin. Näitä arvoja ovat a) alueen pinta-ala, b) metsäpinta-ala, c) riistapellon pinta-ala ja d) maanomistajan pinta-ala. Näiden pohjalta muodostuvat skaalaimet.
- **Asiakohta 2:** Kustannusten täyttösivulla sarake [Materi-

daan kustannusten määrittelyyn mukaan. Skaalaimen arvo perustuu maanomistajan itse määrittämiin pinta-aloihin (kts. Asiakohta 1).

Skaalain 1: Maanomistajan pinta-ala / Alueen pinta-ala

Skaalain 2: Maanomistajan pinta-ala / Maanomistajan pinta-ala

- **Asiakohta 5:** Seuraavaksi syötetään leikkuri sarakkeessa [Leikkuri]. Leikkurilla tarkennetaan, kuinka paljon kyseisestä kustannuksesta kuuluu yleiseen riistanhoitoon ja huomioidaan kustannusten laskennassa. Jos esimerkiksi kyseessä olevasta kustannuksesta kaikki voidaan katsoa liittyvän riistanhoitoon ja ylläpitoon (aiheuttamisperiaate), niin silloin tähän sarakkeeseen syötetään 100%. Muussa tapauksessa tarkennetaan oikea prosentuaalinen osuus. *Lähtökohtaisesti tämän leikkurin arvo on 100%.*

5 KUSTANNUSTEN SYÖTTÖSIVU TYÖ (MAANOMISTAJA)

MAANOMISTAJA							2 920,71	
Työ	Kategoria	Aika (h)	Tuntihinta	Skaalain	EUR	Leikkuri	EUR	
1	Kyntö	(työ) niestapellon hoitoon liittyvä työ	2,5	30,00	1,00	75,00	100 %	75,00
2	Aestys	(työ) niestapellon hoitoon liittyvä työ	1,5	30,00	1,00	45,00	100 %	45,00
3	Rylyä	(työ) niestapellon hoitoon liittyvä työ	1,0	30,00	1,00	30,00	100 %	30,00
4	Jyritys	(työ) niestapellon hoitoon liittyvä työ	1,0	30,00	1,00	30,00	100 %	30,00
5	Metsästyalueen ja -infran teiden auraus	(työ) tiestön ylläpito ja kunnostus	3,0	30,00	8,57	771,43	15 %	115,71
6	Metsästyalueen teiden kunnostus	(työ) tiestön ylläpito ja kunnostus	1,0	30,00	8,57	257,14	15 %	38,57
7	Riistanhoitolliset työt	(työ) riistanhoito ja elinympäristöjen ylläpito	6,0	30,00	8,57	1 542,86	100 %	1 542,86
8	Täydennysistutus	(työ) hirvivahingot	4,0	30,00	8,57	1 028,57	100 %	1 028,57
9	Rikkaruoho niiskus	(työ) niestapellon hoitoon liittyvä työ	0,5	30,00	1,00	15,00	100 %	15,00
10	Kinjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	Valitse arvo...	0,00	0,00	0 %	0,00
11	Kinjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	Valitse arvo...	0,00	0,00	0 %	0,00
12	Kinjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	Valitse arvo...	0,00	0,00	0 %	0,00
13	Kinjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	Valitse arvo...	0,00	0,00	0 %	0,00
14	Kinjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	Valitse arvo...	0,00	0,00	0 %	0,00
15	Kinjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	Valitse arvo...	0,00	0,00	0 %	0,00
16	Kinjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	Valitse arvo...	0,00	0,00	0 %	0,00
17	Kinjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	Valitse arvo...	0,00	0,00	0 %	0,00
18	Kinjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	Valitse arvo...	0,00	0,00	0 %	0,00
19	Kinjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	Valitse arvo...	0,00	0,00	0 %	0,00
20	Kinjoita tähän tarkenne (vapaa kenttä)	Valitse arvo...	0,0	Valitse arvo...	0,00	0,00	0 %	0,00

Jotta yksilöityjen kustannusten malli toteutuisi aluetarkastelun osana, tulee käyttäjän täyttää kustannukset ja eritellä ne materiaaleihin ja tarvikkeisiin sekä työn osuuteen. Kustannusten pääluokat ovat siis 1) materiaalit ja tarvikkeet ja 2) työ. Tällä välilehdellä **“vapaat kentät” ovat merkitty sinisellä fontilla ja ne ovat vapaasti muokattavissa eikä tekstiä ole rajoitettu.**

- **Asiakohta 1:** Kustannusten täyttösivulla sarake [Työ] on ns. “vapaa kenttä”, johon täyttäjällä voi kirjata vapaamuotoisesti ja tarkentaa millaisesta asiasta on kyse.
- **Asiakohta 2:** Sarake [Kategoria] perustuu ennalta määriteltyyn kategorialistaan. Tämän sarakkeen täyttö perustuu alasvetovalikkoon, josta tietojen syöttäjä valitsee sen kategorian, johon sarakkeessa [Työ] vapaasti kirjoitettu asia liittyy. Käyttäjä voi kirjata useita yksilöityjä kustannuslajeja kategorian alle eikä määrää ole rajoitettu. Sarakkeeseen [Aika (h)] tulee kirjoittaa työsuorituksen käytetty aika puolen tunnin tarkkuudella.
- **Asiakohta 3:** Työsuorituksille tulee valita soveltuva tuntihinta. Tuntihinnan suuruudet on määritelty ELY:n hyväksymien talkootyötuntikustannusten perusteella. *Tuntihinnan*

määrä on lähtökohtaisesti 15,00 €/h työlle ja 30,00 €/h traktorille tai moottoriajoneuvolle.

- **Asiakohta 4:** Sarakkeessa [Skaalain] tulee valita sopiva skaalain alasvetovalikosta. Tämä skaalain määrittelee, kuinka paljon ko. maanomistajan pinta-alasta huomioidaan kustannusten määrittelyyn mukaan. Skaalaimen arvo perustuu maanomistajan itse määrittämiin pinta-aloihin. Skaalain 1: Maanomistajan pinta-ala / Alueen pinta-ala
Skaalain 2: Maanomistajan pinta-ala / Maanomistajan pinta-ala
- **Asiakohta 5:** Seuraavassa sarakkeessa määritellään riistanhoitoon liittyvän %-leikkurin. Leikkurilla tarkennetaan, kuinka paljon kyseisestä kustannuksesta kuuluu yleiseen

riistanhoitoon ja huomioidaan kustannusten laskennassa. Jos esimerkiksi kyseessä olevasta kustannuksesta kaikki voidaan katsoa liittyvän riistanhoitoon ja ylläpitoon (aiheuttamisperiaate), niin silloin tähän sarakkeeseen syötetään 100%. Muussa tapauksessa tarkennetaan oikea prosentuaalinen osuus. *Lähtökohtaisesti tämän leikkurin arvo on 100%.*

Laskentamallin tuottama tieto oli pilottiin osallistuneiden seurojen ja maanomistajien mielestä silmiä avaavaa ja toi läpinäkyvyyttä eri toimijoille heidän kustannuksistaan ja käytetyistä työpanoksista. Kannustamme toimijoita tutustumaan laskentamalliin ja täyttämään tietoja oman seuran tai maanomistajan näkökulmasta. Pääset tarkastelemaan laskentamallia [aitomaaseutu-sivulla](#).

Vieraskolumni: Riistasaaliin arvosta voisivat hyötyä enemmän myös maanomistajat

haastattelussa **Tommi Häyrynen**

Hirvieläimistä on mahdollista saada tuloa merkittävästi nykyistä enemmän, kirjoittaa Tommi Häyrynen.

Suomen metsien sorkkaeläimet nousevat ensikohde päätöksiltä niiden hallussakäytön eli liikente- ja talouseläinlajien näkökulmasta. Killoilla on myös toinen puoli, sillä sorkkaeläimet pitävät sisänsä merkittävän taloudellisen arvopotentiaalin.

Riistan talouseläimen arvo kasvaa jatkuvasti metsän pitäjän osu-

Sorkkaeläinmaailma taloude-

Suomen sorkkaeläinmaailma

Vuoden 2019 metsätyökalu-

Metsä- ja viljelmäpuu- ja

Suomen sorkkaeläinmaailma

Tuhannelta hehtaarilta löydet-

Kun ihminen arvostaa

kolonisaation Suomessa

MAITTOJEN KOMPENSAATIO

Sorkkaeläin-saaliista taloudellista hyötyä

METSÄSTYSTALOUS 2019-2020

131 000
SORKKAELÄINTÄ

9,2
miljoonaa
EUROA

206
miljoonaa
EUROA

Sorkkaeläinkantamme
littyy keskustelu noosee
etsiköihin pääosin liikenne-
ja metsä- ja satoväestöjen
tällä. Riistan seurakanta
on samoin aikaan nostanut
sorkkaeläinkantamme
taloudellista saalisarvo
niin ihän kuin myytävän
elämyksen osalta.

Sorkkaeläin (Nälkälinen) on
Suomen Suomessa kasvanut
metsätyössä 2019-2020
131 000 sorkkaeläintä, joka
kattaa 9,2 miljoonaa euroa.

Vuoden 2019 metsätyökalu-
maailma on kasvanut
sorkkaeläinmaailma
sorkkaeläinmaailma
sorkkaeläinmaailma

Keskittämällä sorkkaeläin-
maailma on kasvanut
sorkkaeläinmaailma
sorkkaeläinmaailma
sorkkaeläinmaailma

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU - Koulutus, metsätyö

Metsästystapahtuma elämyksen lähteenä

Kari Räsänen

Metsästystapahtuman tavoitteena on tuottaa asiakkaalle elämys niin fyysisellä, älyllisellä kuin henkisellä tasolla. Kaikkea voimakkaita elämyksen kokija tunteita, riippuen luonnollisesti asiakasta ja hänen motivaatioistaan, tunteistaan sekä kokemustasustaan. Toiselle hyvinkin tavallinen kokemus voi olla toiselle maistuttujen jättävä tunne-elämys, jonka muistaa lopun elämänsä ajan. Metsästä on opea tapa tuottaa elämyksiä, myös niitä jotka suljettu onnistuneita vuosikautia. Vaikka metsätyöpalveluihin liittyy palvelu- ja elämyspalveluina ei välttämättä voida pitää "metsästä elämyksen" elämyspalveluna johon metsästä on saatavissa laimautettuja ja huonoin otettavista turvallisuustekijöistä, voi kysyä mistä mahdollista otettavista jossain tapauksissa asiakkaista kokemaa metsätyö elämyksen tuottamassa jännittävä ihana asia.

Elämys ja elämyksellisyys; metsästystapahtuman tärkeimmät elementit

METSÄTYÖN SVELLETRINA voimakkaan elämyksen synnyttämiseen soveltaa haasteita niin palvelun tuottajalle kuin asiakkaallekin. Onnistumisen edellytys on, että asiakas kokee metsästystapahtuman niin fyysisellä, älyllisellä kuin henkisellä tasolla. Fyysisellä tasolla asiakkaan tulee kokea metsästä aistien kautta miellyttäviä kokemuksia. Henkisellä tasolla asiakas oppii ja saa uutta tietoa metsästä sekä itse riistasta. Tähän voi liittyä myös mallin käsittely ja valmistus ruoaksi. Elämys koetaan tällöin emotionaalisella tasolla positiivisena tunneraakauna, ihana tai maana merkityksellisenä asiama.

Henkisellä tasolla asiakas kokee elämyksellisen muotokokemuksen, joka toteutuu usein väkittä hänen elämänsä. Metsästä on vuorovaikutusta luonnon elementtien ja ihmisen välillä, luonnon väkittä ihmisen elämänsä ja siten hyvinvointia on käsiteltä.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Suomen riistatieteiden keskeisen riistan talouden arvostamisen hankkeessa tarkastellaan aluekohtaisesti riistan talouden hyödyntämisen edellytyksiä, läpikäytävää arvonjakomallia sekä kannustetaan toimijain roolia pohittamaan omalla kannallaan riistan monipuolisempaa hyödyntämistä sorkkaeläinten osalta. Hanketta rahoittaa ma- ja metsätalousministeriö.

Loppusanat

Hankkeen lähes koko toiminta-ajan olemme eläneet koronaepidemian aikaa. Erityisesti sidosryhmien kontaktointi on ollut haastavaa, koska hankkeen keskeisissä sidosryhmissä on runsaasti ikänsä puolesta riskiryhmään kuuluvia henkilöitä. Tästä johtuen esimerkiksi aluearviointia sekä mallintamistoimenpiteitä on jouduttu toteuttamaan osin vaihtoehtoisilla tavoilla etäyhteyksiä käyttäen. Rokotekattavuuden kasvaessa ja yhteiskunnan avautuessa toimenpiteet ovat normalisoituneet, joka on ollut erinomainen asia hankkeen valtakunnallisten toimenpiteiden läpiviemisessä. Olosuhteista huolimatta voimme olla tyytyväisiä jo itsessäänkin haastavan aiheen parissa saavutettuihin tuloksiin.

Riistan osittainen taloudellinen hyödyntäminen on aihealue, josta riittää keskusteltavaa myös tulevaisuudessa. Oikeat lähestymistavat ja niiden jäsentäminen on pioneerityötä, jonka luonteeseen kuuluvat myös välillä värikkäätkin kannanotot asian puolesta ja vastaan yhteiskunnan eri tahoilta.

Haluamme kiittää kaikkia hankkeeseen osallistuneita eri sidosryhmien edustajia kannustuksesta aiheen parissa työskentelyyn sekä hankkeen rahoittajaa maa- ja metsätalousministeriötä mutkattomasta ja joustavasta tuesta riistan taloudellisen hyödyntämisen eteenpäin viemisessä.

Hankkeen toimenpiteenä on julkaistu 12 artikkelia alan lehdissä sekä eri sähköisissä viestintäkanavissa. Hankkeen julkaisuissa on pääsääntöisesti keskitytty viestimään riistan taloudellisen arvon potentiaalia sekä sen jäsentämistä tuloksi eri osapuolet huomioon ottaen.

[LISÄTIETOJA](#)

Maa- ja metsätalousministeriön rahoittama Kestävän riistatalouden arvon tulouttaminen Suomessa -hanke on jatkoa Maaseuturahaston rahoittamalle Riistatalouden liiketoimintamallien aktivointihankkeelle (päättynyt 31.3.2018). Edellä mainitussa luotiin rakenne riistatalouden ammattimaiselle hyödyntämiselle ja autettiin eri osapuolia hyödyntämään riistan liiketoiminta-arvoa oman toimintansa näkökulmasta. Toiminta painottui aktivointiin, alueelliseen ja valtakunnalliseen viestintään sekä toimijoiden välisten verkostojen ja yhteistyön kehittämiseen.

Kestävän riistatalouden arvon tulouttaminen Suomessa -hanke keskittyy riistasta saatavan taloudellisen hyvinvoinnin edistämiseen huomioiden eri riistatoimijoiden näkökulmat riistan taloudellisen arvon tulouttamisessa.

